SVOBODA **СВОБОДА**

UKRAINIAN DAILY **УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК**

Пам'ятайте про Україну!

Ч. 244. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, DECEMBER 22, 1987 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 22-го ГРУДНЯ 1987 Ч. 244. РІК XCIV.

ЗАКЛИК

УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІЯРХАЛЬНОГО СВІТОВОГО ОБ'ЄДНАННЯ З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИЩЕННЯ УКРАЇНИ

Дорогі миряни!

Вітаємо із цим роковим празником Різдва Христового нашого Патріярха, Блаженнішого Мирослава Івана, всю ієрархію і духовенство Української Католицької Церкви у вільному світі та на Рідних Землях, вас, мирян, та все українське громадянство із його проводами. — Христос Народився!

Із цим Різдвом Христовим та з Новим Роком вступаємо ми всі у великий святковий час — роковини Тисячоліття Християнства в Україні.

Тисячу років пройшов наш нарід відважно під знам'ям Христовим крізь усі історичні негоди та напади ворогів звідусіль. Впродовж цього нелегкого тисячоліття зуміли ми створити, ласкою Божою, нашу окрему питому українську культуру. Ми створили наш власний спосіб богопочитання, власне глибоке розуміння християнського благочестя, дали твори мистецтва, які можуть мати належне місце в цілому світі. Все це називаємо українським християнством — воно світило цілі століття християнському Сходові, воно й є тривким вкладом українців у скарбницю цілої Церкви Христової та всього людства. Із такими здобутками ми входимо у світлі пороги Тисячоліття.

Та на жаль відбудеться містерія Воплечення Сина Божого на нашій землі знов тільки потаємно, у бідноті та серед переслідувань; як колись у Вифлеємі. Це тільки нам, на вільних, хоч чужих землях, можна буде відзначити світле Тисячоліття в усій його величі, згідно за нашими почуваннями та сумлінням. Це нам великий привілей та почесть, а рівночасно ще більший обов'язок. Ми зобов'язані супроти праведників, ісповідників та мучеників, супроти мудрців та подвижників минулого тисячоліття, а неменше і супроти переслідуваної та незламної нашої Церкви в Україні. Великий її борець, Йосиф Тереля, врятований майже чудом та присутній між нами, найкраще пригадує нам про це. Ми є єдині представники наших підневільних братів у Христі й у крові перед очима цілого світу. Ми їх єдині оборонці.

А тим більше повинні бути свідомі цього обов'язку ми, члени українського патріярхального руху, згуртовані в Українському Патріярхальному Світовому Об'єднанні. Ми послідовно змагаємося за здійснення ідеї незабутнього Патріярха-Ісповідника Йосифа, за з'єднання релігійного й національного первнів у нашій Українській Католицькій Церкві; за скріплення нашої Церкви внутрі та належне піднесення її гідности в рамках Вселенської Церкви, аж до визнання її патріярхального устрою.

Тому й слід нам відзначити ювілей Тисячоліття згідно з його значінням та достойністю. До цього відзначення приготовляється вже від довшого часу вся наша релігійна й світська спільнота. Постали комітети святкування Тисячоліття Хрищення по всіх країнах нашого поселення, на всіх рівнях, від всесвітнього до місцевих. Заплановано численні святкування, а деякі вже й розпочалися. Наш мирянський патріярхальний рух теж уже започаткував ювілейні врочистості успішним VI Конґресом мирян, 23-27-го вересня цього року в Римі, саме в час V Синоду єпископату Української Католицької Церкви, який там відбувався. На спільній авдієнції у Святішого Отця ми представили Апостольському Престолові наші бажання, підкріплені 60,000 наших підписів.

Добрий початок вимагає послідовного продовження. Нема сумніву, що члени патріярхального руху повинні включитися якнайчисленніше у комітети Тисячоліття та своєю працею й доброю порадою спричинятися до якнайкращих їх успіхів. Бо тут ідеться особливо про те, щоб усім святкуванням надати справді глибокий духовний зміст, гідний великої події, що її відзначуємо. Надто бо легко можна вдоволитися тільки зовнішньою формою — блискучими виступами та бенкетами. А суть справи куди складніша: нам усім слід вглибитися й пізнати до основ наше українське християнство, його джерела й історію, усвідомити собі його традиції й вартості. Всі програми святкувань необхідно складати саме з наголосом на це самопізнання серед усіх членів нашої діяспори. Цьому служать у великій мірі численні видання, які вже появилися або щойно в друку. Наші члени повинні якнайширше знайомитися з ними та старатися їх поширювати, відкривати їм дорогу до читача.

Неменше наше завдання, усвідомивши собі самим суть нашого Тисячоліття, поширювати його

(Закінчення на стор. 4)

Товариство Св. Софія передає різдвяну програму в Україну

Філядельфія. — Релігійне Товариство Українців Католиків „Св. Софія" подає до відома, що так, як у минулих роках „Голос української діяспори", тобто радіопрограма, що її „Св. Софія" передає щонеділі на коротких хвилях в Україну та інші країни Східньої Европи, де проживають українці, матиме цього року спеціяльну різдвяну програму. Цю програму „Св. Софія" передаватиме в середу, 6-го січня, на Свят вечір, згідно з Юліянським календарем, у діяпазоні 19 метрів, 15420 кгц, о год 16 по Ґріничу, що є 10-та рано центрального американського часу, 11-та вранці на східньому побережжі ЗСА, а 7-ма вечора в Україні.

Дирекція програми „Голос української діяспори" звертається при цій нагоді до українського загалу з проханням підтримати фінансово цю єдину соборну і незалежну українську програму на коротких хвилях. Досі „Голос української діяспори" оплачував усі свої видатки з „грентів", тобто датків від різних неукраїнських організацій. Під цю пору бракує 5,000 дол. т. зв. „мечінг фандс", щоб отримати дальші субсидії і продовжати передачі на протязі ювілейного 1988 року. Програма має дуже позитивний відгук від слухачів в Україні.

Всі пожертви на програму можна відтягати від податку, виставляючи чеки на „Св. Софію" і зазначуючи: „радіо". Адреса „Св. Софії": 7911 Whitewood Rd., Philadelphia — Elkins Park, PA. 19117.

У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ НАСТУПИЛО ПОЄДНАННЯ В УАПЦ

Лондон. — Тижневик „Українська Думка" повідомив, на підставі комунікату Владики Володимира Дідовича, Архиєпископа Української Автокефальної Церкви у Великобританії, що в тій країні наступило поєднання між репрезентованою ним Церквою і УАПЦ (Соборноправною).

Комунікат був поміщений в журналі „Відомості", епархіяльному офіціозі УАПЦ в Англії. Раніше Соборноправна Церква належала до адміністратури о. архипресвітера М. Пишненка.

Ця важлива й позитивна подія в житті УАПЦ, що сталася напередодні святкування великого ювілею 1000-річчя Християнства в Україні, зміцнить і збагатить епархію УАПЦ у Великобританії під юрисдикцією Архиєпископа Володимира Дідовича.

Помер М. Дольницький

Джерзі Сиҭі, Н. Дж. — У пізніх годинах вечора в неділю, 20-го грудня 1987 року, в лікарні Назарет у Філядельфії помер по довгій та важкій серцевій недузі на 70-му році життя св. п. ред. Мстислав Василь Дольницький.

Св. п. М. Дольницький

Покійний був відомим журналстом, до журналістичного пера мав велику пошану і пристрасну любов. Все це відбивалося спеціяльною іскоркою у його численних репортажах і статтях.

Свою журналістичну кар'єру почав вже в ранніх юнацьких 1929 роках в середньо -шкільних виданнях „Сплав", „Голос Куреня", „Голос Юнацтва". Від 1934 року він був кореспондентом „Діла", „Нового Часу", „Дажбога", „Веселки", і інших видань; у роках 1939-45 — член редакції „Краківські Вісті", „Наше Життя", „Українська Думка", співробітник журналу „Пу-Гу". Від 1945 року він дописувач „Свободи", „Шляху", „Америки". У 1966 році став головним редактором „Америки" і підніс її до рівня одної з кращих газет в ЗСА, водночас поширив та розгорнув діяльність видавництва. Він був співредактором „Голосу Америки" і довголітній голова СУЖА.

В роках 1980-84 трудився без успіху в справі полагодження конфлікту в громаді ЗСА.

Залишив в жалобі дочку, двох синів, сестру і брата та ближчих і дальших свояків.

Книжку про спорт у СССР написав Р. Дублян-Дубляниця

Торонто. — Минулого року з видавництва „Новий Шлях" появилася англійською мовою книжка Романа Дубляна-Дубляниці п. з. „The Truth about the Lie" — „Правда про брехню" (Совєтський спорт в дійсності) Обкладинку до цієї 110-сторінкової і багатоілюстрованої книжки виконав В. Беднарський

Р. Дублян присвятив свою книжку — „найбільшій Лейді із усіх — Статуї Свободи в її сторіччя", як теж він пише, що своїм виданням він хотів дати вклад людству, щоб перестерегти світ перед найбільшим злом на світі — комунізмом

У передмові про автора Зенон Снилик каже, що Роман Дублян — особливо кваліфікований, щоб писати про спорт в СССР, тому, що він народженець України, на землі якої виростились сотні чемпіонів світу і де встановлено світові рекорди. „Р. Дублян, — як далі стверджує автор передмови — є директором радіової спортової програми в Чикаґо, що її передається по таких інших станціях як WOPA, WBMX-AM, і WS-BC. Він був спортовим кореспондентом і аналітиком в різних українських видавництвах і є спортовим кореспондентом Ассошіейтед Пресс. Його знання мов дало йому можливість нав'язувати безпосередні контакти зі спортовцями з-поза Залізної завіси, при цьому аналізуючи їхню поведінку, психіку як і також різні махінації урядової машини СССР.

В кінці своєї передмови З. Снилик пише: „У цій книжці перед читачем відкриваються оригінальні, наскрізь інформативні і досі незнані матеріяли.

Замовляти книжку можна в книгарні „Свободи": Svoboda Bookstore, 30 Montgomery Str., Jersey City, N.J. 07302.

Кремль має намір продовжувати контакти на високому рівні

Москва. Виступаючи тут перед журналістами на черговій пресовій конференції, речник міністерства закордонних справ СССР Боріс П'ядишев сказав, що візита президента ЗСА Роналда Регена в Москву запляновано на травень-червень наступного року. Він підкреслив, що Совєтський Союз не висуває обов'язкової умови для проведення наступної зустрічі на вершинах, щоб до того часу був готовий до підписання договір про скорочення стратегічних зброєнь.

Під час пресової конференції П. П'ядишев оголосив результати тількищо проведеного опитування москвичів, яких телефонічно просили дати оцінку зустрічі генерального секретаря Михайла Горбачова з президентом Роналдом Регеном, а також підписаного ними договору про ліквідацію ракет середнього і близького засягу в Европі. Як запевнив П'ядишев, 99 відсотків позитивно оцінили совєтсько-американські контакти на вершинах, а також спільний документ. В цю оцінку

(Закінчення на стор. 3)

Совєтські окупанти не хочуть покидати Афганістану

Вашінґтон. — Виступаючи на семінарі перед американською авдиторією, совєтський спеціяліст від справ Близького Сходу і проблем Азії, Євгеній Прімаков, директор Інституту світової економіки і міжнародних відносин, підтвердив, що політичне рішення про виведення совєтських військових частин з Афганістану існує і воно було затверджене на усіх рівнях совєтської ієрархії від Політбюра починаючи і на Раді Міністрів кінчаючи. Однак, підкреслив Прімаков, „ми хотіли б оминути кровопролиття в тій країні, яке може наступити після виведення совєтських військ, бо в хаосі боротьби за владу можуть загинути тисячі осіб".

Повідомляючи про виступ Прімакова, американські газети, зокрема „Ню Йорк Таймс", „Вашінґтон Пост" й інші, пригадують, що раніше совєтські відповідальні керівники, торкаючись справи Афганістану, намагалися переконати Адміністрацію президента Роналда Реґена, щоб ЗСА впливали на антикомуністичний рух спротиву, зокрема повстанські частини муджагедінів, в напрямі замирення і тим самим допомогли знайти розв'язку афганського питання та дозволили совєтським військовим частинам покинути країну спокійно, без зайвих затрат людського життя. „Ми не хотіли б відходити з Афганістану під градом куль і розриву бомб, як це було у випадку відходу американських військ із Сайгону в 1975 році", — заявив совєтський представник.

Офіційні представники Білого Дому при тому повідомили, що проблему Афганістану обговорювали під час третьої вершинної зустрічі президент Р. Реґен і М. Ґорбачов. Р. Реґен настоював, щоб на протязі 60-ох днів після виведення військ, припинити всяку воєнну допомогу для тамошнього уряду і партизанських частин, Ґорбачов домагався, щоб допомогу для повстанців припинити скоріше, бо виведення триватиме поступово приблизно 12 місяців. При тому він передав Президентові ЗСА докладний плян відтягнення війська. Протягнення відходу совєтського війська є подумане для того, щоб дати можливість місцевому комуністичному режимові, підтримуваному Москвою, закріпитись і принаймні частинно винищити муджагедінів, або, як кажуть совєти „душманів", збільшуючи тим самим шанси для комуністичного перевороту в майбутньому. В кожному разі Совєтський Союз не спішиться виходити з Афганістану, але ЗСА можуть його змусити до цього збільшенням достави зброї і технічного устаткування для партизанів. Навіть така велика держава, як СССР, якщо вона тратитиме кожного дня не один, а більше літаків, буде мусіла в якийсь спосіб закінчити війну, щоб не підривати державного бюджету, — кажуть деякі політичні аналітики.

В Москві тепер перебуває заступник генерального секретаря ООН для політичних справ Діяго Кордовез, який був і є посередником у переговорах між Пакістаном і Афганістаном.

У СВІТІ

В БАГАТЬОХ МІСТАХ і містечках Південної Кореї, не зважаючи на переведення перших демократичних виборів з чотирма кандидатами на президента, знову розпочалась антиурядова і антидержавна активність незадоволених вислідами виборів політичних партій, які, поділившись на три частини, програли президентські вибори в користь кандидата урядової партії Ро Тае Ву. Газета „Ню Йорк Таймс" інформує, що члени міжнародної комісії спостерігачів вважають, що більшість закидів про пофальшовання виборів не є правдивими і не витримують критики. У місті Кванджу, головному осідку двох опозиційних централь, відбулися знову зудари демонстрантів з поліцією і політичні спостерігачі думають, що це буде початком ланцюгових демонстрацій в багатьох інших містах.

ПРЕСОВЕ АГЕНТСТВО. Ройтерса інформує, що на протязі 11 місяців цього року з Совєтського Союзу виїхало 7,007 осіб, в більшості совєтських громадян, серед них найбільше жидів і вірменів. 732 особи не отримали дозволу еміґрувати, більшість з них з причини, що вони знають державні таємниці, заявив кореспондентам міністер внутрішних справ СССР Александер В. Власов. Цифри, які були подані до загального відома газетою „Комсомольская Правда", менш-більш сходяться з тими цифрами, які подавав під час пресової конференції у Вашінгтоні совєтський керівник Михаїл Горбачов.

НЕПОРОЗУМІННЯ В ТАБОРІ держав продуцентів нафти, які входять до організації ОПЕК, далі продовжується. У Відні міністри енерґетики не зуміли вдержати своїх членів від надпродукції видобутку оливної ропи, тому консументи, тобто покупці бензини і оливи до огрівання будинків заощадять мільйони долярів. В наступному році розпічнеться конкуренція між державами продуцентами нафти і тому ціни на роздрібні нафтові товари підуть в долину. Навіть американські компанії застановлюються над зниженням цін на бензину і оливу з 18.31 до 15.84 долярів за бочілку.

ТОМУ, ЩО СИТУАЦІЯ в районі Ґази, на західньому березі ріки Йордан загострюється, а ізраїльське головне командування вислало туди більшу кількість війська для боротьби із збунтуваними арабами, переважно палестинцями, які, не зважаючи на великі жертви в людях і сотні поранених продовжують боротьбу з ізраїльською окупаційною армією, справу конфлікту в Ґазі почала розглядати Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй. Спочатку була пропозиція щоб вислати в район Ґази військові частини ООН, але араби не погоджувались з такою ідеєю, знаючи, що ЗСА накладуть вето на таку резолюцію. На думку Ізраїля всяке вмішування ООН до справи конфлікту в цьому районі, тільки доливає оливи до горіючого вогню. Араби, очевидно, хочуть звернути увагу світу на їхню боротьбу і тому вони звернулись до Ради Безпеки ООН „Рятувати їхнє життя".

АГЕНТСТВО АССОШІЄЙТЕД Пресс інформує з Ісламабаду в Пакістані, що в місті Гераді, у західній частині Афганістану, наступив сильний вибух. Кабульське радіо повідомило, що підмінування кількох урядових будинків і військових бараків це діло муґаджедінів. Інформатор заявив, що великих жертв в людях не було з огляду на те, що вибух наступив під час дня тому загинула тільки одна особа, а вісім були поранені. Західні дипломати в Ню Делі і Кабулі думають, що загинуло багато більше людей, але в останньому часі комуністичний режим в Кабулю промовчує такі випадки.

НЕСПОКОЇ В ІЗРАЇЛІ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

Єрусалим, Ізраїль. Не зважаючи на збільшення військових частин і поліції в районі Ґази на західньому березі ріки Йордан, в Єрусалимі й інших заселених арабами місцях, масові демонстрації арабів продовжуються викликаючи турботу в багатьох країнах арабського світу ізраїльською поведінкою з демонстрантами, до яких „охоронці порядку" стріляють гострими кулями, хоч зі сторони демонстрантів не впав досі ані один постріл ,а тисячні маси палестинської молоді вживають у боротьбі з поліцією і військом виключно каміння, пляшки, інші тверді предмети, а також запальні пляшки, „коктейлі Молотова".

Міністерство оборони Ізраїля наказало поставити в стан гострого поготівля деякі військові частини, побоюючись, щоб урядові в Єрусалимі не вихопилась ініціятива з рук, бо тоді демонстрації можуть охопити цілу країну, особливо тоді, якщо виступи молоді знайдуть моральне підсилення і людські вишколені в боротьбі резерви з баз Палестинської Визвольної Організації.

В кінці цього тижня жертвою ізраїльської стрілянини впало знову сім арабських юнаків, проти чого вже запротестували Ливан, Сирія, Йорданія, Палестинська Визвольна Організація, а ливанські мусулмани-шіїти висловили навіть бажання вислати в район масових демонстрацій своїх людей для підсилення антиізраїльських виступів.

Представники ізраїльського уряду самі признаються, що подібних демонстрацій, зокрема в Єрусалимі, досі не було. Фактично східня частина Єрусалиму, в більшості заселена арабами перетворилась у „поле бою" між беззбройною арабською молоддю і добре виносаженими модерними засобами поборювання демонстрацій ізраїльською поліцією і військовими частинами. Араби виступають під гаслом: „Тепер, або ніколи", домагаючись при тому негайних переговорів у справі створення самостійної палестинської держави.

Справа арабсько-ізраїльського конфлікту є тепер предметом обговорення Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, яка ще не знайшла формули для розв'язки цього питання, побоюючись, що кожну протиізраїльську резолюцію буде блькувати правом вета Америка.

Загально побоюються також, що конфлікт арабів з ізраїльським урядом може негативно відбитись на цьорічних святкуваннях Різдва Христового у Вифлеємі.

ФБІ заарештувало совєтського дипломата за шпигунство

Ню Йорк. — У четвер, 17-го грудня ц.р., службовці Федерального Бюра Інвестигації (ФБІ) заарештували неназваного по прізвищу совєтського дипломата, акредитованого в Організації Об'єднаних Націй за шпигунство в користь Совєтського Союзу, заявив кореспондентам генеральний секретар тієї міжнародної організації Гавіє Перез де-Куеяр, підкресливши, що цю інформацію він отримав від Карла Флайшгавера, дорадника американської місії до ООН.

З огляду на те, що інформацію про арешт совєтського дипломата подав до відома сам генеральний секретар і з причини приховання прізвища, політичні спостерігачі здогадуються, що дипломат СССР мусів бути вищої ранги. Кореспонденти спробували зателефонувати до приватного помешкання д-ра Флайшгавера, але він відмовився від коментарів, заявляючи тільки, що на підставі його дипломатичної недоторканости ФБІ мусіло совєтського дипломата звільнити і тепер цією справою займається Державний департамент, який, привдоподібно домагатиметься від уряду СССР відтягнення його з посту в ООН.

Генеральний секретар ООН на запитання кореспондентів заявив, що йому не подали прізвища дипломата, але оскільки йому відомо, цим дипломатом мавби бути другий секретар совєтської місії до ООН. Совєтський амбасадор до ООН Александер М. Белоногов у піднесеному тоні заявив журналістам, що він не має нічого до сказання і не має часу, бо цілий день відсидів на засіданні Ради Безпеки ООН. При тій нагоді кореспонденти, використовуючи нагоду зустрічі з генеральним секретарем де-Куеяром і совєтським амбасадором, хотіли також довідатись про рішення Ради Безпеки у справі заколотів в районі Ґази на західньому березі ріки Йордан, де кожного дня гинуть люди від куль ізраїльсьих поліціянтів і вояків і така ситуація, на їхню думку, може загострити загальну ситуацію на Близькому Сході. Американська місія до ООН не видала жадного комунікату у справі арешту совєтського шпигуна, а представник місії підкреслив, що цією справою займаються у Вашінгтоні і „ми не є уповноважені давати інформації в тій справі".

(Закінчення на стор. 3)

В АМЕРИЦІ

СЕНАТ ОДОБРИВ і переслав до президента Роналда Регена законопроєкт, який тимчасово не дозволяє Урядові відмовляти візи іноземцям з причини їхніх політичних переконань. Це тимчасове забезпечення частинно скасовує дуже обмежуючий іміграційний закон з 1952 року МкКеррена-Волтера. Внескодавцями цього тимчасового законопроєкту були сенатор Патрик Мойниген, демократ з Ню Йорку і конгресмен Барні Френк, демократ з Массачусетс. Тимчасове відсунення мало б увійти в життя з 12-им січня 1988 року і тривало б до кінця лютого 1989 року. Вміжчасі обидва внескодавці сподіються здобути одобрення нового закону, який анулював би закон МкКеррена-Волтера.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ одобрила перебудову програми допомоги для безробітних, яка вимагатиме від поодиноких стейтів, щоб забезпечили їх освітою і навчанням, а тих, що вже довший час є безробітні допомогти влаштуватись на працю. Реформа родинного допомогового акту перейшла голосуванням 230 до 194 і це замінить теперішню допомогу родинам з дітьми на удержанні новою системою п.н. „Програма родинної підтримки".

В МІСЦЕВОСТІ ВЕСТ ДЖОРДАН у стейті Юта відомий сепаратист білої раси заявив, що його радіопрограма „Година арійської нації", яка проіснувала два тижні, закривається з причини смертних погроз і відтягнення оголошень. Повідомляючи про закриття радіопрограми сепаратист Двайт МкКарті сказав, що причиною цього є „ліберально-марксистсько-гомосексуалістично-сіоністська коаліція".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00 UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Знову Ґері Гарт

У президентських виборах 1984 року кандидував також сенатор із Кольорадо Ґері Гарт. На конвенції Демократичної партії програв до Волтера Мондейла, який зчерги у виборах програв до Роналда Реґена. Мондейл зрікся своїх амбіцій замешкати у Білому Домі, але Гарт зголосив у цьому році знову свою кандидатуру. Тому, що з-посеред шести інших кандидатів-демократів ні один не є відомий поза власним стейтом, а муринський протестантський провідник Джессі Джексон кандидує тільки для демонстрації рівности чорної раси, Ґері Гарт дістав в американських засобів масової інформації почесне прізвище „фронтраннера", себто першуна з найбільшими виборчими шансами. За єдину свою політичну програму подав „нові ідеї", що їх знав тільки він сам. Лівий ліберал мав підтримку тільки від лівого ліберального крила Демократичної партії, проте був єдиним, прізвище якого було відоме в усій Америці.

Але вже в половині квітня цього року появилися в газетах вістки, що Ґері Гарт — бабій, який, хоч жонатий і батько дітей, ганяється за гарними молодими жінками. У травні цього року вибухла „бомба": в газетах і на телевізії показували Ґері Гарта, як він на чердаку прогулянкового корабля тримає на колінах колишню модельку Донну Райс. Коли його дружина Лі заявила, що вона йому прощає, Гарт продовжував виборчу кампанію, але коли „Вашінґтон Пост" заповів, що має докази на ще інший роман Гарта — він у червні цього року зрікся кандидувати і зник з політичного овиду. Однак у минулому тижні на превелике здивування Ґері Гарт проголосив, що він рішився таки кандидувати. Голова Крайового комітету Демократичної партії Пол Кірк обурився, обурились всі інші демократичні кандидати, зате у колах Республіканської партії радість, бо цією своєю поведінкою Ґері Гарт показав тільки заколот у Демократичній партії. Її шість кандидатів преса вже раніше назвала „карликами", натякнувши на славетний фільм Волта Діснея „Спляча царівна" із походом карликів. Хоч американські виборці химерні і в Америці все можливе Ґері Гарт ледве чи може рахувати на успіх на конвенції Демократичної партії. Це не поважна людина, яка може стати головним командантом усіх збройних сил Америки і лідером всього вільного світу. Дружина Гарта вибачила йому, але ледве чи вибачать йому всі жінки в Америці — із впливом на своїх чоловіків — ще один еротично-політичний скандал.

Іван Боднарчук

ВЕЛЕТНІ ДУХА

У нас трапляється чимало людей, які нарікають, нібито в нас забагато панахид і жалобних академій, забагато культу героїв. Так можуть говорити тільки люди незрячі, або явні шкідники, що бажали б приспати народного духа. Яке велике значення в житті народу має культ героїв, вказує хоч би той факт, що окупанти наших земель завжди боялися культу героїв і намагалися його профанувати, переслідуючи українців, що вшановували поляглих борців за волю. Тому академії і панахиди, влаштовувані в честь героїв, треба нам боронити перед шкідливою критикою байдужих.

У грудневі дні згадуємо щороку двох молодих героїв, що віддали своє життя для України. У грудні цього року минає 55 літ, як на в'язничному подвір'ї львівських Бриґідок поляки повісили Василя Біласа і Дмитра Данилишина за напад на поштовий уряд у Городку Ягайлонському. Напад виконано 30-го листопада 1932 року. Бойовики ОУН увійшли до будинку скарбової каси й поштового уряду та, стероризувавши присутніх, забрали гроші. Не обійшлося без жертв: впало кілька поранених службовиків і людей, що прийшли за справами. Один із службовців кинувся за втікачами бойовиками і вже на дорозі вбив Березинського та смертельно ранив ще одного бойовика, а за ними й сам упав мертвий.

У полі бойовики розділилися на групи. Білас і Данилишин через Розвадів утікають до Дністра, але це їм не вдається, бо за ними погоня: польські поліцаї і наші селяни, яких поляки обманули, кажучи, що втікають злодії. Бойовиків забирає поліція з-під рук селян, щоб побоями й нелюдським катуванням приготовити процес перед наглим судом. Страшний біль душі терпіли Білас і Данилишин, коли українські селяни їх били. „Якщо так будете воювати, то України ніколи не здобудете", сказав до них Данилишин. Селяни пізніше ридали гірко, коли дізналися, що віддали в руки поліції членів ОУН, безстрашних борців за їхнє щастя і кращу долю.

На судовій розправі було чимало драматичних моментів. Коли о. Кіндій розказував, як селяни били бойовиків, тишу за залі перервав нараз гіркий плач Данилишина. А за хвилину він сказав: „Я плакав не над собою!" Були це сльози безмежного болю уярмленої нації. В останньому слові перед смертю Данилишин сказав: „Я знаю, що мене жде. Я був і є на все приготований. Тільки жалую, що не можу двічі вмерти за Україну". А Білас заявив: „Я свідомий своєї вини й кари. Я націоналіст і революціонер. Такі, як я, Батьківщині служать лише смертю..."

Кажуть, що коли в морозний зимовий день двох молодих революціонерів вели на шибеницю, вони йшли спокійно і зберігали свою гідність. Їх оборонець д-р Старосольський, був свідком їх подиву гідної постави. Вмирали із словами на устах: „Хай живе Україна!" Кат затулював їм уста, а вони далі придушеним голосом вимовляли дорогі слова. У сірих мурах тюрми відбулося прощання матері з сином і сестри з братом. Останню ніч провів з підсудними й вивів їх на смертне подвір'я в'язничний духовник. При екзекуції був теж присутній оборонець д-р Марітчак. Обидва ствердили, що не доводилося їм ніколи бачити погіднішої і більш героїчної смерти. Данилишин вирвав петлю з рук ката й сам собі її закинув на шию. Коли вмирали, чули з усіх келій слова пісні українських ув'язнених націоналістів, які їх прощали. І чули дзвони львівських церков, а над усіма гомонів молитовною симфонією дзвін з ка-

(Закінчення зі стор. 3)

Роман Савицький

С. Новицькому в альбом

Сьогодні вважаємо важливими ідеї чи цілі конструктивні. Багато уваги приділяється освіті, конструктивній журналістиці тощо. Фільми Святослава Новицького (працює над українською тематикою від 1963 р.) посідають власне оцю конструктивну рису. Вони відповідають на питання: як створити, як збудувати чи зорганізувати?

Якими шляхетно-повчальними первнями наділені мистці-майстри, які реалізують у фільмах Новицького дереворіз, писанку, погруддя, чи в свою чергу, пластикового змія. Та якими диявольськими елементами перейняті несамовиті архітекти штучного голоду! Знову ж, про те як народжувалось і кристалізувалось українське суспільство в Америці й Канаді розповідають інші кінотвори, а саме „За стерном долі" (фільм на замовлення УНС) та „Відблиски минулого" на замовлення Осередку української культури й освіти, Вінніпеґ). У фільмі „Щоб дзвони дзвонили" слідкуємо за будовою й посвяченням барокковоі церкви-пам'ятника та музею в Баунд Бруку, Н. Дж. Але як втяти от-таке чудо, щоби зібрати в одне місце понад 100,000 наших земляків, та ще й поставити на ноги столицю Америки, оце подивляємо у конструктивному, документальному фільмі „Шевченко у Вашінґтоні". У цьому кінотворі зображено врочисте відкриття пам'ятника нашому бардові за проєктом скульптора Льва Молодожанина.

Щоб розказати докладно про те з якою увагою Новицький — продуцент та режисер, і його співробітники ставляться до поодиноких етапів фільмотворення, як скрипт, накручування фільму, монтаж, озвучення і тп., я б потребував багато сторінок. Тут хочу тільки підкреслити хист із яким Новицький підходить до музики, цього преважливого чинника у фільмовім процесі. Бож фільм без музики — майже німий. І так як відповідна хемічна речовина викликає чи зафіксовує світлину, так само відповідна музика викликає та фіксує глядачеві цілу скалю емоцій, які хоче передати даним фільмом його режисер.

У фільмі „Вівці в дереві", що представляє мистецтво дереворізу Якова Гніздовського, музика належить визначному композиторові Кузанові (Париж). Його худий та атональний музичний дострій сприймається мов звукова різьба, та ідеально сходиться із образом. У кінодокументі „Жнива розпачу", молодий композитор Зеновій Лавришин (Торонто) передає безмежність та бездонність трагедії штучного голоду одною тільки віольончелею.

Музика до шедевру Новицького п. з. „Писанка" теж написана на замовлення. Композитором тут був Марко Бринь, і його хорова палітра, відповідно архаїзована, робить враження чогось віддаленого чи таємничого. У цьому фільмі відчутні теж ніжні дотики бандури у виконанні Тані Вовк.

Фільм „Безсмертне зображення" зафіксовує етапи створення скульптурного портрету Миколи Лисенка роботи Льва Молодожанина. Це зчерги вже другий фільм Новицького, який зображує творчість Молодожанина. (Треба тут на марґінесі відмітити, що у всіх фазах цього труду, тобто від початкової праці над моделем у глині, аж до остаточного відливу у бронзі при високенній температурі, завжди елеґантний скульптор виступив у нерозлучному „мотильку".) У цьому кінотворі звучить фортепіянова музика М. Лисенка у належному виконанні піяніста Іренея Жука. Є тут теж один героїчний момент, якого словами не описати, бо конечно побачити співдію образу й звуку. У цьому моменті прекрасно використана симфонічна увертюра до опери „Тарас Бульба" М. Лисенка. Кожний раз, коли переглядаю цей епізод, мені запирає дух, а по плечах, мов мурашки біжать. Фільм „Безсмертне зображення" підсумовує до певної міри творчість Новицького, бо в ньому видно скульптурні портрети із попередніх сюжетів Новицького як постаті Т. Шевченка, Я. Гніздовського, самого Л. Молодожанина та теж С. Гординського (виступає у ще нині не завершеному фільмі п. з. „Ікони").

Драматизм чи героїзм музики позначився й на інших фільмах Новицького. Маємо тут на думці зворушливе піднесення, як музика із опери „Богдан Хмельницький" К. Данькевича, до якої Новицький звернувся із великим вмінням у фільмі „Щоб дзвони дзвонили". А геніяльні кантати „Заповіт" і „Кавказ" пера Шевченка — Людкевича, звучать переможно у кінотворі „Шевченко у Вашінґтоні".

У протилежності до фільмового ремісництва, яке нам шкодить понині, Новицький завсіди обстоював позиції українського фільмового мистецтва в найкращому розумінні цього слова. Це поперше. Та значення кінофільмів Новицького теж едукаційне, документарне, а то й гостро-політичне. Його фільми переконливо заговорили модерними, масовими засобами, тут в країні справжньої масовости, в Америці. Ось лише один приклад: на мою думку фільм-документ „Жнива розпачу" про роки Великого голоду в 1932-33 роках в Україні, за останні два роки зробив для української справи більше ніж усі наші публічні демонстрації останніх 20 літ.

Щоб порахувати всі міжнародні нагороди, які посипались на Новицького, не вистачить бути дослідником фільмового процесу; нині до такого завдання

(Закінчення на стор. 3)

Тетяна Носко-Оборонів

АКЦІЯ УРЯДУ УНР В ГАЗІ І ГОЛОВНА КОМІСІЯ

Як відомо, в 1983 році Уряд УНРеспубліки в екзилі вніс подання в справі започаткування судової акції проти уряду СССР відносно Великого голоду в Україні в роках 1932-33. Зроблено це в 50-ліття цієї трагічної події у переконанні, що така акція є конче потрібна з уваги на постійне заперечування Москвою, мовляв, ніякого голоду в той час в Україні не було, а коли траплялися „випадки неврожаю", то був він в цілому СССР і, ясна річ, не тільки Україна, але і інші підсовєтські республіки потерпіли.

Коли ця справа не виходила поза рамки українських середовищ, то на міжнародному терені виникала конечність шукати правди в колах вільного світу.

Перед внесенням аплікації до Міжнародного Суду в Газі Уряду УНР консультувався з правниками і отримав експертизу щодо статутових вимог Міжнародного Суду і про те чи екзильні уряди мають право бути „сторонами" перед ним. У висліді юридичних інтерпретацій статуту суду було стверджено, що це правда, що тільки держави можуть бути „сторонами" перед цим судом.

Одначе, на думку правників, в цьому статуті не сказано чи це відноситься до тепер існуючих держав, чи до держав, які існували в недавньому минулому і мали міжнародне визнання „де факто" чи „де юре".

Отже, стверджувалося в експертизі юристів, Українська Народна Республіка як держава, що існувала в 1917-20 роках і була визнана іншими державами, маючи в екзилі діючий уряд, може виступати перед судом у Газі як одна із сторін.

Довгий час Уряд УНР не діставав відповіді з Гаги. Отже виринула потреба особистої інтервенції когось із діячів ДЦ УНР у Газі.

І от трапилася нагода авторці цих рядків, тоді як уповноваженій Урядом УНР, членкині Т-ва Прихильників ДЦ УНР в Монтреалі, поїхати до Брюсселю, а звідтам до Гаги. Було це 20-го листопада 1984 року, рік після внесення аплікації Урядом УНР.

Приїхавши до столиці Бельгії я скомунікувалася із своїми друзями бельгійцями і пояснила ціль моїх відвідин. Мої знайомі виявили охоту помогти мені і супроводити мене до Гаги. Ми виїхали раннім потягом з Брюсселю і по полудні прибули до Гаги, а звідтам таксі до імпозантної Палати миру, де приміщується Міжнародний Суд.

Я була мило вражена не тільки будинком Палати миру, але і куртуазійним прийняттям урядовців. Ввічливий службовець безпеки, після того, як ми подзвонили, відкрив двері. Я перше не знала, в якій мові звернутися до нього, але вирішила - в англійській. Урядовець, вислухавши мене відкіля я приїхала, в якій справі і кого я хочу бачити, відповів дуже чемно по-англійськи з акцентом: „Прошу зачекати". Після телефонічної розмови його з відповідними урядовцями, мені було призначено окремого провідника, який ввічливо віднісся до мене і моїх друзів-бельгійців, супроводжаючи нас на другий поверх палати широкополими сходами, устеленими килимами, до почекальні. Зголосивши мене в бюрі секретаря суду, попросив зачекати кілька хвилин. Сидячи не без хвилювання, я зауважила молоду жінку, яка пройшла попри мене з паперами в руках, на яких красувався знаний мені тризуб і напис в двох мовах: „Уряд Української Народної Республіки". Через пару хвилин відкрились двері і в них появився невисокого росту урядовець із сивим волоссям і ввічливо запросив мене до свого бюра. Увійшовши, ми познайомились, він попросив мене сісти, і вибачився, що в нього і на столі, і навколо розложена безмежна кількість матеріялів. Знаючи вже моє прізвище і в якій справі я приїхала, він ще зі здивованням запитав мене: „Did you came specially from Canada, Montreal to see me?" „Yes sir, because it is a very importand matter". Я вияснила йому про інтервенцію Уряду УНР ще в 1983 році в справі голоду і що досі ми не мали ніякої відповіді на нашу аплікацію, і я хотіла б довідатися в чому причина. Зав'язалася дуже цікава розмова. Мій співбесідник все більше і більше почав розпитувати мене про голод в Україні і раптово запитав мене, чи я теж переживала його. „Так, — відповіла я. В той час я була маленькою дитиною. Я з Києва — столиці України. Ми мешкали на вулиці Великоволодимирській, напроти скверу, який назавався Золотоворотський сквер, і кожного ранку можна було бачити на скамійках опухлих від голоду людей, а часом і вже мертвих. Я бачила це на свої очі". Окрім того запевнила його, що маю намір також свідчити перед комісією голоду, бо уважаю, що мої зізнання можуть додати дуже багато матеріялу для рапортів. Це була властиво моя приватна розмова. При цій нагоді я передала йому бібліографію голоду Галини Сенишин, за що він дуже подякував. Я відчула його чистосердечність і щире зацікавлення справою. Наша розмова закінчилась його запевненням: „I am opening a file for your case. Your name and adress, please".

Уважаючи це за великий успіх, я не хотіла довше займати йому дорогий час і збиралася відходити. Ми розпрощалися і він дав мені свою візитівку для дальших зв'язків. Я подякувала йому за розмову і обіцяла постачати дальші матеріяли в справі голоду.

Вийшовши з бюра, я щойно тоді усвідомила собі важливість моєї візити та успішність її. Мої друзі терпеливо чекали на мене і, побачивши мене, раділи разом зі мною моїм успіхом. При виході вони зробили світлину з мене на тлі палати. Вертаючись до Брюсселю потягом, я щиро дякувала моїм знайомим, які хоч у маленькій мірі, причинилися до добра діла, супроводжаючи мене на таку велику місію від Уряду УНР в екзилі.

Як відомо, Уряд ЗСА встановив в 1985 році окрему Комісію досліджування причин і голоду і призначив для цього відповідні фонди. Це вплинуло на нашу дальшу дію в Газі. Негайно після встановлення комісії у Вашінґтоні, Уряд УНР повідомив Міжнародний Суд про відкладення процедури до часу появи рапорту комісії. На цьому покищо припинено українську дію в Газі. І тому треба привітати рішення Уряду УНР з дня 22-го листопада 1987 року, щоб усі зусилля української громади в ЗСА зосередити на допомогу державній комісії у Вашінґтоні, бо вона заощаджує великі фонди, які Уряд мусів би видати, щоб зібрати потрібні свідчення очевидців голоду. Вважаю, що рапорт комісії — це найперша потреба української діяспори і то не тільки для дальшої акції УНР перед Міжнародним Судом, перед яким можуть являтися тільки уряди держав, які наявно тепер існують, чи існували недавно з міжнародним визнанням. І ще досі пригадуються мені слова секретаря суду: „Only States may be parties before the Court".

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ В. ЧОРНОВОЛА ДО М. ҐОРБАЧОВА

VI.

Потребують сьогодні перегляду і однозначні оцінки як „ватажків української буржуазно-націоналістичної контрреволюції" діячів українських соціялістичних партій — видатного письменника, клясика української літератури Володимира Винниченка і не менш видатного історика із світовим іменем Михайла Грушевського. Останньому не допомогло навіть те, що він повернувся із еміграції, став академіком АН УССР і АН СССР, встиг померти своєї смертю і навіть був ушанований в 1934 році урядовим похороном. Покищо немає й мови про перевидання (з сучасними коментарями) наукових праць Грушевського, зокрема багатотомних „Історії української літератури" та „Історії України-Руси", оголошеної „буржуазно-націоналістичною". Водночас видають і перевидають багатотомові твори російських буржуазних істориків Соловйова та Ключевського, нітрохи не бентежачись тим, що вони історію України розглядають „з великодержавно-шовіністичних позицій" (цитую „Українську Радянську Енциклопедію").

Негідна крутанина затіяна зараз в Україні навколо імені В. Винниченка, багато творів якого (роман „Сонячна машина" та ін.) відомі цілому світові, ім'я якого було колись серед кандидатів на Нобелівську премію з літератури, багатотомові видання якого з'являлися у Совєській Україні в 20-их і початках 30-их роках. За ініціятивою секретаря ЦК КПУ Єльченка питання про літературну вартість Винниченка підмінено питанням про його політичну діяльність. Виявляється зручніше друкувати російського білоемігранта, ніж українського націонал-комуніста, якого навіть „свої" діячі усували від керівництва урядом УНР за „лівизну" і який 1920 року за запрошенням ЦК ВКП(б) півроку провів у Москві і в Україні, був призначений на відповідальні пости в українському совєтському уряді, але не знайшов спільної мови із Раковським, який тоді верховодив на Україні (згодом „троцькіст і ворог народу"), повернувся на Захід, звідки слав згодом листи Сталінові з проханням не нищити соціялізму...

Прийняте нібито нарешті рішення обмежитися збірником ранніх оповідань Винниченка — яскравий приклад „перебудови по-російському". Як і те, що першу за 55 років скромну публікацію (декілька романтичних віршів) українського письменника-комуніста М. Хвильового, що пустив собі кулю в скроню в страшному 1933 році зі словами відданости совєтській владі і протесту проти сталінізму, вилучила недавно із підписаних до друку шпальтів однієї з київських газет та цензура, якої для художньої літератури в нас нібито вже й не існує... Ніяк не можуть пробачити відомому письменникові ні його заклику орієнтуватися не на „Москву", а на „психологічну Європу" (тобто виходити на всесвітню духовну орбіту самому, а не вивчати недовчене російською культурою), ні створення одним із перших в совєтській літературі образу партійного бюрократа, ні його смерти-протесту.

А де книги друга Хвильового, відомого державного і партійного діяча ленінської школи, головного провідника політики „українізації", академіка АН УССР, автора десятків друкованих праць з різних питань науки, культури, партійного життя Миколи Скрипника, що теж покінчив самогубством у 1933 році і був виклятий сталіністами уже посмертно. Мало реабілітувати і назвати „вірним ленінцем", треба ще й надрукувати!

Не буду називати відомі Вам, очевидно, інші імена українських письменників, учених, цих діячів науки і культури, яких не встигли витягти із забуття в роки хрущовської „відлиги" і не спішать зробити це зараз. Хотілося лише підкреслити характерну для теперішнього керівництва республіки тенденцію максимально гальмувати процеси, що набирають тим часом обертів у центрі.

Найбільшою і найганебнішою білою плямою у совєтській історії України є глухе мовчання понад 50 років про організований Сталіном і його опричниками (на кшталт Постишева, якого сватають в наші національні герої...) справжній ґеноцид української нації — страшний голод 1932-1933 років, що забрав мільйони людських життів. В одному 1933 р. мій народ втратив більше, ніж у цілій Другій світовій війні, що кілька років плюндрувала нашу землю. А де пам'ятники жертвам нелюдського соціяльного експерименту? Де меморіяли? Немає і, мабуть ніколи не буде. Не залишилося навіть могил... Мимоволі пригадуються написані якраз про голод 1933 року (й досі ще не надруковані) рядки відомого українського поета І. Драча з прокляттям історії, яка „згадувала мовчанням наймовчазніший в світі народ". Домовчалися до того, що десь у чужих країнах створюються парляментські комісії для вивчення однієї з найстрашніших сторінок історії XX сторіччя, що стоять в одному ряду із фашистськими злочинами. А совєтські історики тільки зараз невиразно забурмотіли щось про „відсутність вірогідних документів точної статистики" для освітлення „цієї сторінки нашої історії" (див. газету „Радянська Україна" за 19-го липня 1987 р.). Правду народові треба сказати всю, не звужуючи рамки сталінського терору 1937-38 роками за знищенням партійних та військових кадрів (маю на увазі Ваш виступ перед керівниками засобів масової інформації і творчих спілок у липні). За яким таким рахунком життя партапаратчика чи офіцера ціниться дорожче за життя сконаного в голодних муках українського селянина чи того безневинного немовляти, якого збожеволіла мати рубала на куски, щоб нагодувати інших конаючих від голоду дітей (а такі страшні картини були в рік торжества „колективізації по-сталінськи" не поодинокими...)?

Українська наука і культура найбільші втрати мала теж ще до 1937 року. Треба, нарешті, сказати правду про зфабриковану ГПУ в 1929-1930 роках „справу" мітичної СВУ (Спілки Визволення України), що поклала початок масовому знищення української інтелігенції і згортанню українізації, а заодно повернути нашій культурі імена засуджених на цьому процесі відомих письменників і учених.

У цій же роки була ліквідована незалежна від московського патріярха Українська Автокефальна Православна Церква (УАПЦ) і репресована її ієрархія. Зараз ця Церква, як і гвалтовно знесена 1946 року Українська Греко-Католицька Церква, повноцінно функціонує за кордоном, а на Україні паству цих двох українських Церков примусово підкорили російському православ'ю. Цікава ситуація, коли люди, що голосять себе переконаними атеїстами, силою переганяють віруючих із однієї Церкви в іншу, теж не дуже шановану, та все ж свою російську... Чи не час виправити і цю грубу політичну помилку сталінських часів і, дотримуючись конституційних ґарантій, дозволити віруючим вирішувати свою релігійну приналежність самим, без підказування органів держбезпеки?

Якраз тоді, коли сотні тисяч „куркулів" і „підкуркульників" застеляли трупами далеку дорогу до Сибіру, а в українському селі лютував голод, йшла ліквідація колишніх діячів УКП (Української комуністичної партії), вчених із Всеукраїнської Академії Наук, найкращих українських письменників, художників, артистів, режисерів... Суд був скорим і неправим: 1-го грудня 1934 року чекісти прибрали Кірова, а вже 15-го грудня поставили під стіну кращого українського прозаїка Григорія Косинку та інших „терористів"...

І коли можна буде сказати правду про трагедію також викошеної голодом Кубані, переважно українське етнічне обличчя якої „виправлялося" із особливою запеклістю одним заходом були ліквідовані усі українські культурні інституції, фізично знищена або вигнана з Кубані українська інтелігенція, українським козакам, нащадкам славних запорожців, міняли в документах дані про національність, а прізвища змінювали на російський лад. Кубинський досвід радикального „вирішення" національного питання був використаний потім у північній частині українського Полісся, чомусь приєднаний до Білорусі (більша частина Брестської області, включаючи Берестя і Пинськ, і декілька районів Гомельської області), де українське населення примусово записали білорусами, але провадиться політика не „білорусизації", а русифікації.

Непросто, але потрібно згадати і таку свіжу ще сторінку української історії, як партизанська і підпільна боротьба в Західній Україні 40-их і початку 50-их років. Хоча б тому, що „істинно російська людина" і „обрусілий инородець" щедро наділяють сьогодні назвиськом „бандерівець" і вихідця із західньої частини України, і взагалі

(Закінчення на стор. 3)

Відкритий...

(Закінчення зі стор. 2)

кожного, хто постійно послуговується українською літературною мовою, а не українсько-російським „суржиком" і виявляє бодай мінімальну національну самосвідомість.

Здавалося б, як віднести до білих плям бурхливу історію збройної боротьби в Західній Україні? Адже це улюблена тема совєтської пропаґанди, десятиліттями спеціялізованої на викритті „українського буржуазного націоналізму" (зверніть увагу на термінологію: великодержавний шовінізм, якщо колинебудь скоромовкою і згадують, то без означення „російський", а буржуазний націоналізм неминуче „український", „татарський", „литовський" і т. д.). Але ж кажуть, напівправда небезпечніша за брехню. Найлегше викривати окремих осіб із націоналістичного підпілля, писати про „звірства бандерівців" (ніби звірства були тільки з одного боку!). А треба б розглянутися спокійніше і ширше, докопатися до причин цього масового народного руху, в якому спочатку брали участь не якісь там окремі бандити, що ховалися по бункрах, а десятки і сотні тисяч, підтримані більшістю населення Західньої України. Без такої підтримки і на самому сліпому терорі неможливо було б майже десятиліття вистояти проти потужної державної машини. Раніше чи пізніше доведеться визнати, що рух цей обіймав різні соціяльні шари (від найбідніших селян до студентів, інтеліґенції) і був не соціяльним, а перш за все національним скерованим проти сталінської національної політики і терористичних методів її накидання.

Просовєтські настрої, помітні в Західній Україні в 20-их — початку 30-их роках, майже повністю розвіялися після голоду 1933 років, згортання українізації і погрому української совєтської культури. І все ж хоча у вересні 1933 року на приєднаних до СССР західньоукраїнських землях не було насправді ніякого всенародного тріюмфування з приводу приходу Червоної Армії, не було однак й ніякого спротиву. Потужним каталізатором антисовєтських настроїв, що штовхнули маси до збройної боротьби, була не стільки націоналістична програма ОУН, скільки неповних два роки енкаведистського терору і численні арешти (одним із перших потрапили за ґрати однодумці визволителів, колишні члени КПЗУ — Комуністичної Партії Західньої Україні), мордування і розстріли, вивезення населення, нарешті знищення усіх без розбору в'язнів переповнених тюрем при відступі у перші дні війни (фашисти, звичайно, для власних потреб розреклямували ці звірства). Тому при наближенні совєтської армії до Західньої України у 1944 році багато місцевих жителів йшли в підпілля або тікали на Захід, поповнюючи ряди української еміґрації (до речі, сьогодні завоювати її симпатії здалося б не бадьорими радіоголосами із денаціоналізованого Києва і не брехливою газеткою, що несла в роки брежнєвського застою „Вісті з України" про небачений ніби розквіт української культури, а конкретними кроками по відновленню національного суверенітету України, які не залишаться непоміченими).

Торкаючися забороненої теми про дійсний характер подій в Західній Україні мушу застерегтися, що в моєму придніпровському роді предковічних хліборобів і недавніх сільських інтеліґентів „бандерівців" не було, зате траплялися „комнезамівці" і чесні комуністи (за що й наклали головами якраз у згаданому Вами 1937 р.). І зовсім неоднозначно дивлюся я на деякі прояви національного руху 1920-1940 років у Західній Україні. Але право на такий критичний погляд я вистраждав у тюрмах, де сидів разом з учасниками цього руху, на відміну від деяких колег за фахом, що пропивали в цей час у львівських і київських пивних барах базарною лайкою премії імені Галана.

Нам би навчитися дивитися на своє недавнє минуле хоча б у сусідів-поляків, які хай не відразу, а змогли побачити в боротьбі з польським збройним підпіллям трагедію роздвоєного патріотизму. Ми ж примушені дивитися на трагічні сторінки своєї історії не власними очима, а хижо примруженим поглядом „істинно російської людини", яка звикла бачити у кожному повноцінному українцеві „бандерівця" і „буржуазного націоналіста".

І, нарешті, про зовсім недавні події. Можливо, ще одна біла пляма в українській історії розповзеться з роками, якщо будемо мовчати або ж говорити півнатяками про те, що відбувалося в Україні в 70-ті роки. За балаканням про застій, бюрократизм, за розмовами про долі окремих людей чи творів можна недобачити загальну картиму. Між тим за аналогією з 20-ми роками, що входять до історії України під „іменем" розстріляного відродження", 60-ті можуть називатися „задушеним відродження".

Спроби убгати явище „шестидесятництва" в рамки виключно літературного відродження безпідставні. У післясталінські роки в Україні спонтанно відродилися глибинні сили національного самоусвідомлення, які виявили себе не тільки в літературі і мистецтві, а навіть у політичній думці і дії.

Треба відверто визнати, що репресії проти українських „шестидесятників" після усунення Хрущова були не чим іншим, як великодержавно-шовіністичною реакцією на українське національно-культурне відродження. І якщо першу хвилю арештів і судів української інтеліґенції (1965-1966 рр.) вдалося загальмувати широкими громадськими протестами, то друга репресивна хвиля була задумана ширше і маштабніше (1972-1973 рр.) Арешти супроводжувалися потужним наступом на українських письменників, діячів культури, вчених, усіх, кого турбувала доля рідної мови, рідної культури, хто взагалі мислив нестандартно. З'явилися розгромні статті у пресі, почалося вилучення виданих перед тим книг, стали практикуватися вимушені покаяння та публічні проробки (в дещо стертому вигляді повторювалася ситуація початку 30-их років.(Від активної участи у творенні духовних цінностей нації було усунено зовсім або на довгі роки багатьох талановитих письменників, критиків, перекладачів, історіків, художників, режисерів. Інші опустилися до пристосовницьких творінь, негідних їхнього таланту. Зате пішли вгору коньюнктурники і пройдисвіти на взірець тодішнього директора інституту літератури АН УССР Шамоти або секретаря ЦК КПУ Маланчука. Різко посилилася русифікація: українська мова остаточно виганялася із усіх сфер державного, громадського і культурного життя, за особистим прикладом Щербицького від неї відмовилися партійні організації. Третя хвиля репресій (1977-1980 рр.), пов'язана із розгромом українського Гельсінкського руху і характерна особливим цинізмом та попиранням законів, проходила вже в умовах повного застою.

Із багатьох задушених в ці похмурі роки талантів, які сьогодні могли б активно включитися у процес перебудови і демократизації хотілося б особливо згадати українського поета Василя Стуса, який загинув в карцері пермського табору особливого режиму при новому керівництві КПСС — у вересні 1985 року В. Стус — поет-мислитель такого маштабу, що його ім'я залишиться в історії нашої літератури назавжди. Але на батьківщині ім'я Стуса досі оточене змовою мовчання. Усі інстанції залишаються глухими до прохань і вимог родичів, друзів і шанувальників видатного українського поета, а трохи осмілілі останнім часом українські письменники все ж бояться навіть згадати про свого замученого колеґу. Тому остання надія на Вашу допомогу. Просимо дозволити перевезти тіло поета з табірного кладовища на Уралі для поховання на батьківщину у Києві. Просимо повернути спадкоємцям поета всі його рукописи, вилучені в 1970-1980 роках, особливо вірші, переклади, статті, нотатки п'яти останніх років життя (все до останнього рядка вилучене і знаходиться в КҐБ УССР). Ми вимагаємо реабілітувати добре ім'я поета двічі засудженого за сміховинними з сьогоднішнього погляду звинуваченнями, і видати Україні його твори.

Як і без творчости Василя Стуса, уявлення про українську культуру і суспільну думку буде неповним і однобічним без блискучих есеїв Є. Сверстюка, віршів і прози М. Руденка, І. Калинця, М. Осадчого, І. Сокульського, без виставок художника П. Заливахи і С. Шабатури, наукових літературознавчих і публіцистичних статтей І. Світличного, М. Гориня, П. Скочка, Ю. Бадзя, В. Марченка, нарешті, без всіх статтей і книги „*Інтернаціоналізм чи русифікація?*" І. Дзюби. Настав час чесно визнати, що всі ці талановиті і небайдужі люди в роки застою були засуджені за безглуздими звинуваченнями, реабілітувати і видавати їх. Покищо їхні імена (крім пущеного до друку за розкаяння в патріотизмі І. Дзюби) оточені глухою стіною мовчання.

Із мого листа вийде товстючий ґросбух, якщо спробую назвати білі плями української історії, перерахувати всі забуті або обпльовані імена. Щойно тепер з'явилася надія, що в нових суспільних умовах багато, що вдасться освітити прожекторами гласности. Цій же меті буде служити в міру своїх скромних можливостей і відновлюваний нами журнал „*Український вісник*".

Викласти ширше порушені в цьому листі і питання я спробую також особисто, якщо мені дозволять зустрітися з членом Політбюра Яковлевим, відомим прихильником політики гласности і демократизації.

В минулому двадцятилітті на всі петиції „дисидентів" до партійно-совєтських керівників відповідь давалася єдиним способом — через суд, як правило, закритий. Та ще гірше, коли на підняті „знизу" проблеми і вистраждані думки взагалі ніяк не реагують. Не виключено, що й цей скерований в ЦК КПСС мною лист дочекається тільки побіжного погляду одного із працівників апарату. Думаю тому, що відкритий лист має більше шансів привернути увагу партійного керівництва до життєво важливої для здоров'я совєтського суспільства національної проблеми. Та й вирішувати такі питання в умовах справжньої гласности належиться не в глушині кабінетів, а всім народом (правдивіше — всіми совєтськими народами).

5-го серпня 1987

З повагою — Вячеслав Чорновіл, український журналіст
290 014 Львів, вул Нішинського 14, кв 6

ФБІ...

(Закінчення зі стор. 1)

Арешт совєтського шпигуна „дипломата" наступив тільки тиждень після вершинної конференції у Вашінгтоні і підписання договору про відтягнення ракет середнього і близького засягу президентом Рональдом Реґеном і генеральним секретарем ЦК КПСС Михайлом Горбачовим. Треба припускати, кажуть спостеірґачі, що Адміністрація не прив'язуватиме великого значення до арешту шпигуна, щоб не загострювати відносин з СССР, а дехто думає навіть, що совєтському „дипломатові" буде дозволено „потихеньки" покинути ЗСА, щоб з допомогою засобів масової інформації це шпигунство не перетворилось у велику політичну аферу.

У суботу, 19-го грудня, засоби масової інформації, подали до відома прізвище заарештованого шпигуна і становище Державного департаменту до цієї справи. Йому, тобто Михайлові Катков у, другому секретареві совєтської місії до ООН, а фактично військовому шпигунові з шпигунського відділу ҐРУ, буде дозволено „потихенько" виїхати із ЗСА до СССР, бо Адміністрація президента Роналда Реґена не хоче під теперішню пору викликати нової шпигунської афери тут і в Москві. Деякі політичні спостерігачі уважають, що вашінґтонські кола радше думають про продовження добрих відносих з СССР і поїздку Р. Реґена до Совєтського Союзу в 1988 році, як про інтереси Америки.

Кремль...

(Закінчення зі стор. 1)

(19 відсотків „дуже добре", 54 „добре", 26 „задовільно", про один відсоток П'ядишев промовчав) легко повірити: дійсно, як зауважує кореспондент пресового агентства Ассошіейтед Пресс, москвичі дуже нерадо говорять про політику з незнайомими людьми, а коли їх питають офіційні особи, волюють повторювати звичайні пропаґандивні трафарети.

Говорячи про телефонічне опитування громадської думки, проведене у Москві, совєтський речник не став уточнювати, як це звичайно прийнято в усіх країнах вільного світу, значення можливої помилки при обробленні даних і степеня їх достовірности.

Після пресової конференції совєтське пресове агентство ТАСС передало коротке повідомлення, що підтвердило підсумки опитування.

Велетні...

(Закінчення зі стор. 2)

тедри св. Юра, той самий дзвін, що цілі століття сповіщав українцям небезпеку ворожого нападу й закликав до оборони. Пише Ю. Тис у „Симфонії землі": „І тоді пристанув Білас на в'язничному подвір'ї, не завважував, здавалось, двох шибениць, що темніли у мряці, і з позасвітнім уже сяєвом в очах звернувся до духовника: — „Це для нас Юр дзвонить!"

Загинули серед молитовних тонів старого княжого дзвона. Маєстат героїчної смерти збільшив велич самопосвяти, неосяжна бо велич жертви молодих юнаків, що хотіли не лише бути вірними своєму народові, не лише терпіти за нього, але й свідомо віддати йому життя, щоб показати братам шлях до чину. Після присуду на кару смерти Данилишин відмовився просити президента держави про помилування. Але оборонці таки звернулися до президента, а він... затвердив присуд.

Що ж спонукало тих двох юнаків, синів галицького Підкарпаття, боротися проти ворога-окупанта та віддати життя за рідний нарід? Під впливом оповідань про наше минуле й визвольні змагання 1917-1920 років вони зрозуміли, що треба продовжувати боротьбу за волю. Приклади з нашої історії гартували їх волю й казали їм включитися в організацію, яка не дозволяла народові погодитися з ворожою окупацією рідної землі. В. Городку вони показали вірність цій організації і виконали її наказ. Олена Теліга, яка пішла слідами Біласа й Данилишина, була замордована німецьким окупантом, присвятила пам'яті цих двох революціонерів-героїв свій вірш „Засудженим". Ось він:

Як ми можемо жити,
сміятись і дихать?
Як могли ми чекати — не
битись, а спать,
В ніч, коли у в'язниці
спокійно і тихо
Ви збиралися вмерти у
шість двадцять п'ять?
І коли приволікся
заплаканий ранок,
Вас покликала смерть у
похмурій імлі, —
А тепер наші душі і
топчуть і ранять
Ваші кроки останні по
зимній землі.
А тепер в кожнім серці
пожежу пригаслу
Розпалили ви знову, —
спаливши життя.
І мов гимн урочистий,
Мов визвольне гасло,
Є для нас двох імен
нерозривне злиття.
Над могилою вашою тиша
і спокій,
Та по рідному краю-зловіщі
вогні.
І піти по слідах ваших
скошених кроків
Рвучко тягнуться сотні
окрилених ніг.

Було це 55 років тому, коли перед наглим судом у Львові почалася 17-го грудня 1932 року розправа проти чотирьох юнаків, членів ОУН: Василя Біласа, Дмитри Данилишина, Маріяна Жураківського й Зенона Коссака. Трьох перших судили за напад на пошту в Городку, а останнього — за видання наказу нападу. Данилишин відмовив зізнань і, за винятком кількох слів, весь час розправи мовчав. Коссак заперечив свою вину, Білас і Жураківський гордо призналися до участи в нападі й до членства в ОУН. Над судовою залею від самого початку розправи повисло мариво смерти. Прокуратор і польська шовіністична вулиця домагалися кари смерти для підсудних. Розправа була повна болючих і трагічних, але також величних хвилин. В основному оборонці не заперечували участи юнаків у нападі та в організації, бо самі підсудні признавалися до того. Вони тільки вказували на ідейні мотиви їхнього вчинку.

С. Новицькому...

(Закінчення зі стор. 2)

потрібно вже математика із комп'ютором. Це вказує на факт, що чужинці вже відповідно оцінили творчість цього винятково обдарованого фільмара. Та завдяки Українському Музеєві, українське суспільство Ню Йорку і околиць мало змогу подивляти цього віртуоза екрану на його власному кінофестивалю, на його ж творчому звіті перед рідними. Побажаймо ж йому сил і витривалости на його дальшому шляху у кіномистецтві, за словами О. Довженка, -„мистецтві одержимих".

ҐАЗЕТА „ПРАВДА", орган Центрального Комітету КПСС, перший раз опублікувала фотографію ракети середнього засягу „СС 20" на перевізній платформі. До недавна цього типу совєтська ракета ніде не була публікована і щойно незабаром перед підписанням договору американські ґазети опублікували чорно-білу кліпу ракети. Совєти не були задоволені з фотографії, бо вона не відображувала могутности ракети і тому опублікували свою, більш докладну копію. Минулого тижня у „Правді" з 16-го грудня ц.р. була надрукована досить виразна фотографія ракети „СС-20", отож совєтські читачі „Правди" могли перший раз побачити як виглядала згадана ракета.

У ВАШІНҐТОНІ ФЕДЕРАЛЬНА лава присяжних визнала винним Майкела К. Дівера, довголітнього приятеля президента Роналда Реґена і його дружини Ненсі, та одного з колишніх членів їхнього персоналу в Білому Домі, в кривоприсязі і зловживанні своїми впливами. Федеральний суддя Томас П. Джексон сказав, що присуд буде оголошений 25-го лютого 1988 року й до тих пір підсудний залишається вільним. Найвищою карою (чого ніколи не застосовують) в такому випадку є 15 років ув'язнення і грошове покарання на суму 22.000 дол. Головний оборонець М. Дівера, Герберт Міллер заявив, що очевидно буде внесено відклик.

У ПЕРШУ СУМНУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
нашої Дорогої і Незабутньої
МАМИ і БАБУНІ

бл. п.

Ольги Качмарської

буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

у понеділок, 28-го грудня 1987 р. о год. 9-ій ранку
в церкві св. Юра в Ню Йорку
Просимо Родину й Приятелів в цей день згадати її
у Ваших молитвах.

ГАЛЯ і ОРЕСТ з родинами

Ділимося болючою вісткою,
що дня 10-го грудня 1987 р. в Бурштині, Івано-Франківську,
по тяжкій недузі, на 66-му році життя,
відійшов у Вічність

бл. п.

МАКСИМ МЕЛЬНИК

народжений в с. Волиця, Крем'янець, Волинь.
ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Залишив у глибокому смутку:
дружину — ОЛЕНУ
доньку — ТАМАРУ з родиною
сина — ЯРОСЛАВА з родиною
братів —
ТИМІША з родиною в Канаді
о. ВОЛОДИМИРА з родиною в ЗСА

Президія Об'єднання Українських Письменників „Слово"

повідомляє у смутку членів Об'єднання і все Громадянство,
що в понеділок, 14-го грудня 1987 р. помер у Ню Йорку,
після довгої недуги на 83-му році життя
видатний український літературний критик і публіцист

бл. п.

ЮРІЙ АДРІЯНОВИЧ ЛАВРІНЕНКО (ДИВНИЧ)

автор багатьох літературознавчих книг й упорядник знаменної антології „Розстріляне відродження", член-засновник і довголітній член Президії ОУП „Слово".

ПОХОРОН відбувся на цвинтарі-заповіднику в Бавнд Бруці.

Достойній Дружині та Дітям висловлюємо щирі співчуття.

Президія ОУП „Слово"

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КЛЮБ В НЮ ЙОРКУ

ділиться болючою вісткою
зі своїм Членством і Українською Громадою,
що в п'ятницю, 11-го грудня 1987 року
з волі Всевишнього відійшов у Вічність
довголітній Голова нашого Клюбу

сл. п. інженер

ТАРАС ГРИЦАЙ

активний діяч в українському громадському житті.

Вш. Дружині і Рідні Покійного складаємо цією дорогою
вислови глибокого співчуття.

Управа
Літературно-Мистецького
Клюбу

З ОБШИРНОГО ЗВІДОМЛЕННЯ в почитній газеті „Ню Йорк Таймс" виглядає, що Конгрес ЗСА вибере стейт Неваду, як місце, де будуть схороняти нуклеарні відпадки. Якщо це дійсно станеться, то Конгрес сам заперечить своє попереднє рішення ро розглянення кількох місць.

АМЕРИКАНСЬКІ ОФІЦІЙНІ ЧИННИКИ опрацювали тентативний плян перевірки наступного тижня в Совєтському Союзі кількох застарілих радарів, що їх Адміністрація президента Роналда Регена називає як приклад технічних порушень договору з 1972 року. Ці ж самі офіційні чинники заявили, що американську перевірну групу вестиме Манфред Еймер, голова бюра підтверджень і розвідки при Агенції котролювання зброї та роззброєння.

Заклик Українського...

(Закінчення зі стор. 1)

правду і між не-українцями, що серед них ми поселені. На цьому полі доводиться нам справді завзято боротися; вже ж від часів Христа Ірод бажав залишитися єдиним царем. І хай же ця праведна боротьба не буде без нашої участи!

Відзначення великої річниці повинно сягати куди глибше, до „святої святих" кожної нашої одиниці. Силу Церкві дають релігійні та моральні вартості кожного її члена, вагомість молитви кожного із них. І тому рік особливої Божої ласки повинен стати роком особливої духовної обнови кожного із нас. Це вже не справа прилюдних виступів, тільки доброї волі кожного українця-християнина і тільки Бог йому свідком.

У цій обнові маємо світлі приклади до наслідування. Наші хресні батьки, рівноапостольні святі Володимир та Ольга, теж пройшли таку повну зміну їх бурливих вдач та „одягнулися в нову людину" під впливом християнства. Якщо хочемо отже належно пошанувати наших великих святих, то наслідування їх у духовній віднові стане їм найбільшою хвалою.

Та внутрішня онова кожної одиниці матиме без сумніву великий та помітний вплив на всю нашу християнську та національну спільноту. Відроджені чесноти братолюбія, справедливости, громадської дисципліни та відповідальности стануть найкращим засобом скріплення та з'єднання всіх наших національних сил. Кожен із нас оплакує наші незгоди та роздори — і рік Тисячоліття це саме догідна пора, щоб із ними покінчити. Берімося ж за це діло з переконанням, що „блаженні митротворці" — у кожній ділянці нашого життя.

Чи не найважніша із цих ділянок — це справа нашої Церкви. На жаль вступаємо у брами Тисячоліття не одною Церквою, як було це за часів світлого хрищення. Не лиш великі сотні тисяч, які подають себе, при переписах населення за українців, є вірними синами чужих нам Церков, чужих по дусі й традиціях. Навіть між двома нашими найбільшими Церквами, які зберегли найкраще Володимирівського духа — між Українськими Католицькою та Православною Церквами, існують межі, що їх зручно розорали наші вороги. А саме цей ювілейний рік — найкраща нагода до посилення екуменічного діялогу — між Католицькою, Православною та іншими нашими Церквами, між їх проводами та мирянами. Якщо доложимо справді всіх зусиль, щоб цей великий ювілей відсвяткували ми всі разом, щонайменше у зваємній пошані та зрозумінні, то вже можемо надіятися на Божу поміч і в дальших кроках. У Бога бо можливе те, що в людей неможливе.

І сам наш мирянський патріярхальний рух повинен у цей благословенний час зрости духово та скріпитися в своїй організації й дії. Не лиш утвердитися в вірі у слушність нашої справи, але й набрати більшого розмаху у здійснюванні та поширюванні ідеї патріярхату. Постаратися збільшити не лиш число наших добронамірних симпатиків, але й активних та динамічних членів. Знайти шляхи до сердець та умів молоді, щоб Заповіт патріярха — Ісповідника пережив успішно важку пробу зміни поколінь.

Ще трохи і зійде заповітня різдвяна зірка над Україною та всіми її дітьми в розсипанні сущими в тисячний раз. І в дуже великій мірі залежить від нас самих, щоб була ця зоря провідницею нам на шляхах другого тисячоліття християнської України.

Решта в руках Бога отців наших. На Нього наша надія; як співатимемо незабаром у Різдвяному Всеночному: „З нами Бог; розумійте народи і покоряйтеся — бо то з нами Бог!"

За Українське Патріярхальне Світове Об'єднання:

Василь Колодчин
голова

Володимир Баран
секретар

З УВАГИ НА ЗРОСТАЮЧИЙ дефіцит у торгівлі ЗСА з Японією члени Палати Репрезентантів і Сенату погодилися, щоби не дозволяти японським будівельним фірмам в Америці брати участь в будуванні споруд для громадського вжитку.

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА РОНАЛДА Регена видав зарядження для всіх летунських ліній та летовищ, що починаючи з понеділка, 21-го грудня ц.р., всі працівники, включно з заголами літаків всіх домашніх і закордонних ліній, мусять переходити особисту перевірку перед входом на літак. Всі ці додаткові розпорядження вийшли у наслідок аварії на літаку між Сан Франсіско і Лос Анджелес, в якому згинуло 43 особи, як відомо, колишній працівник лінії всів на літак з вогнепальною зброєю, вживаючи свою перестарілу карту вступу.

З діяльности Українського Дослідного і Документаційного Центру

Від весни 1987 року УДДЦ провів багато важливої праці для дальшого розвитку цієї такої важливої бази інформації дослідів над історією України 20-го століття. Найбільшим нашим успіхом було придбання нових архівних матеріялів, записів свідчень (особливо про голод 1933 р.) і деяких цікавих видань.

Найбільший архів і бібліотеку одержав УДДЦ від дружини покійного Альвіна Капусти, колишнього високого урядника Державного департаменту. До речі, збірка Капусти виповнила цілий грузовик — 46 пачок матеріялу. Це матеріяли, які він збирав ціле своє життя, тепер стали загальним добром української спільноти і тих, які вивчатимуть наше минуле. Як шкода, що інші українці не відчувають обов'язку збагатити українську інституцію архівами, які вони переховують в приватних помешканнях.

Одержали ми також від Лідії Гладкої дуже цінні витинки з чеських газет про діяльність УПА та про суди над упістами. За останніх два місяці купили ми дуже важливі архівні матеріяли. З Вашінгтонського архіву купили ми 6 тисяч документів (на мікрофільмі), які оригінально знаходилися в Державному департаменті. Тематично відносяться вони виключно до українських справ.

Закупили ми також приблизно 8 тисяч документів (на мікрофільмі) з німецького архіву. Це переважно звіти про український підпільний рух з часу Другої світової війни і взагалі про події на Україні.

Наші пляни на майбутнє

1. Продовжувати збирати архівні матеріяли з приватних джерел і державних установ.
2. Упорядкувати архів за допомогою професійного архівіста.
3. Почати видання серії документів. Ми прийшли до висновку, що наші вороги не дадуть нам спокою, поки ми не видамо документи з періоду Другої світової війни. Перший том цієї серії за редакцією Ігоря Каменецького про масове вбивство у Вінниці появиться спільними заходами Українського Історичного Товариства та УДДЦ. Фінансування першого тому забезпечене Фондом ім. Багряного.

Щоб почати працю над іншими томами серії, нам потрібна ваша фінансова допомога. Якщо вам важлива оборона українського імени, поможіть нам в нашій праці! Правда на нашій стороні, але її треба показати світові, очистивши її від забріханости, якою так зручно орудують українофоби. Зробити це можна виключно на базі документів. Спільним зусиллям ми не тільки можемо, але й мусимо це досягнути.

Одним з наших плянів є місячні семінари на тему „Україна під час Другої світової війни". Доповідачами будуть науковці і свідки подій, які говоритимуть про свої спогади. Всі ці семінарі, які мають вже почати́ся весною 1988 р., будуть записані на „відео", яке опісля можна буде посилати до різних українських громад, молодіжних організацій та шкіл.

Праця Документаційного Центру запляновала доволі широко, її здійснення, одначе, залежатиме у великій мірі від вашої допомоги — працею, матеріялами і грішми.

До перших, які зголосилися працювати для УДДЦ належать члени нашої філії в Дітройті. Вони вже оформилися організаційно і під керівництвом Роми Дигдало ведуть дуже важливу й корисну працю. Чекаємо на ініціятиву наших провідних людей з інших поселень.

Від весни одержали ми також деяку фінансову допомогу, а саме: 10 дол. — В. та А. Корін, М. та О. Раковські, І. Мачай, М. Маркевич, І. Савчин, І. Гевко, М. Фішер, С. Михайлишин, В. Качуровський, О. Гладкий; 15 дол. — Р. та І. Холевка, С. Грунюк, Б. Кукуруза; 20 дол. — Подружжя Лесик, В. та А. Сафіян, А. Бутко, М. Понамаренко, М. Спира-Луцький, С. та Г. Максимюк, Я. та А. Гаровсткі, М. Пискір; 25 дол. — В. Чефурка, І. Олексин, А. Малан, Б. та І. Качмар, Л. Сезай, М. Гарванко, М. Барицький, А. та М. Кібрівські, А. Підгородецький, Б. Когутяк, Н. Олдс, А. Михалик, І. Кіндрат, І. та С. Заяць, Д. Якубович, Х. Зинюк, А. Малтшенко, Л. Гайда, д-р Химинець, Б. та Б. Саламаха, В. Огаренко, О. та А. Пришляк, А. Сиберинський, Черник, Соколовський, М. Герець; 30 дол. — В. Годчак, С. Чорний; 50 дол. — В. Баранецький, В. Семенина, В. Воловодюк, О. Линецький, П. Джуль, П. та О. Пясецький, М. Домбровський, М. Савчека, Р. Лехіцький, Ю. Саєвич, Українська Федеральна Кредитова Кооператива (Рочестер), П. Матула, О. Чорний, Л. Фонтана; 60 дол. — Гринько; 100 дол. — Курінь УПС „Верховинки", І. Андрусяк, В. Преско, Л. та О. Мостович, М. та Н. Лаврин, О. Декайло, В. Гнатківський, С. Скрибайло, Ю. Войтович, В. Котенко, М. Мелгишенко, В. Була, О. Біланюк, К. та В. Гіммебрейх, І. Кревнюк, А. Колтинюк, Р. Герасимович, Українська Асоціяція в Південній Австралії, Українська Асоціяція „Просвіта", П. Поліщук, І. та Р. Гайда, Федеральна Кредитова Кооператива „Самопоміч" в Джерзі Сиіі і Українська Православна Кредитівка в Ню Йорку; 150 дол. — В. Зарісунний, В. Соколовський; 200 дол. — Л. та М. Явний; 250 дол. — Федеральна Кредитова Кооператива „Самопоміч" в Ню Йорку, та Нюарку; 300 дол. — М. Дармохвал; 500 дол. — Федеральна Кредитова Кооператива СУМА (Йонкерс). А. та В. Пилипюк.

Д-р Константин Церкевич

Св.п. К. Церкевич

У четвер, 22-го жовтня ц.р. у Стетен Айленді в Ню Йорку після довгої і тяжкої недуги помер на 76-му році життя д-р Константин Церкевич.

Покійний народився у селі Лідаво на Волині, Україна, 25-го травня 1911 року. Він закінчив гімназію в місті Рівному на Волині, студіював в університеті у Варшаві і в високій технічній школі у вільному місті Данціґу (тепер Ґданськ), де він здобув диплом інженера. За часів сваволі польських окупантів на західньоукраїнських землях К. Церкевич активно працював в українському революційному підпіллі і за приналежність до справи, зв'язаної з замахом на польського міністра освіти Пірацького був засуджений на 10 років ув'язнення в Березі Картузькій, з якої йому вдалося втекти в 1939 році, коли почалася Друга світова війна. Він продовжував студії в університетах Бресляу і Галлє над Салем, де й здобув докторат з економічно-політичних наук. У 1945 році він викладав нарисову геометрію в університеті УНРРА в Мюнхені. Згодом він був керівником власної фірми в тому ж місті. Еміґрував до ЗСА 1951 року.

В Америці Церкевич брав активну участь у громадському житті. Він був активним членом Товариства Українських Інженерів Америки і певний час займав становище голови його Нюйоркського відділу. Він був одним з засновників Кредитівки при українській православній церкві Святої Тройці в Ню Йорку. Церкевич був основоположником і керівником науково-дослідного товариства української термінології протягом 15 років аж до кінця свого життя. Товариство видало 12 словників та ряд інших книжок, здебільшого мемуарів.

Покійний протягом цілого життя і навіть будучи тяжко хворим, не покладаючи рук працював для добра української громади. Він був наполегливим і працьовитим, одвертим і прямолінійним у своїх поглядах. Був людиною з великою вірою в світле майбутнє свого народу. Українська громада втратила цінну і незамінимую людину.

Покійний залишив у глибокому смутку дружину Еву, сина Тараса з невісткою Анною й внучками Анджелою та Христиною і сина Лонгіна.

Л.М.

Дорогому другові в неповоротну дорогу

Ще в п'ятницю, день по повороті з лікарні, в погідному настрої випитував мене покійний, що нового сталось у міжчасі, бо в лікарні настрій не такий, щоб цим цікавитись, а чотири дні пізніше, у вівторок, 29-го вересня ц.р., наспіла потрясаюча вістка: помер інж. Євген Лятишевський. Заснув з вечора, щоб рано вже не пробудитись...

У січні ц.р. минуло покійному 80 років життя. За професією він — інженер-лісник, абсольвент Львівської політехніки. Перед війною працював у заряді лісів греко-католицької митрополії в Скольому, а під час німецької окупації — в лісах коло Войнилова. Воєнні дії змусили покійного шукати захисту на Заході і так аж до переїзду за океан перебував у таборі в Міттенвальді. В Америці поселився з дружиною Александрою і сином Андрієм спочатку в Лорейні, Огайо, а пізніше в Дітройті, Мишиген. Вільна земля Вашінгтона не була ласкавою для покійного. Працюючи 17 років на тому самому підприємстві, опинився одного дня на вулиці, бо працелавець, щоб не мати жадних зобов'язань відносно своїх працівників, зголосив банкрутство. Людині по 60-ці шукати якоїсь праці чи перешколюватись було безвиглядним. Покійний пробував працювати для себе самого. Піднаймав бензинові станції у бензиновій компанії. На тій праці два рази його обрабовано, при тому побито до непритомности. Щоб діждатись пенсійного чека, довелось покійному працювати дорívочно. У той час його здоров'я почало домагатись для себе більшої уваги. Спершу виразка шлунка, згодом серцеві недомагання. Покійний не любив великоміського життя. Його манила природа, ліс. Радів, коли була змога і нагода поїхати 100-200 миль на північ, щоб там у погідний вечір любуватись зоряним небом і линути думкою по чумацькому шляху ген аж у дорогу йому Станиславівщину з її таємничим Чорним Лісом. Останньо химерне серце почало бунтуватись під час довших поїздок. Треба було забути за зоряні вечори на півночі і вдоволятись лише городом-садом, що коло хати, в якому літом цвіте калина і родять карпатські суниці, а зимою червоні кардинали і цікаві синички просять зерняток...

Безоглядний „косар" забрав від нас Євгена, людину з кришталевим характером, людину надзвичайно товариську, людину із шляхетними прикметами вдачі, людину, яких серед нас щораз менше.

Рано, 1-го жовтня, родина, приятелі, знайомі відпровадили покійного на місце вічного спокою. Колега зі студій і автор цих рядків попрощали покійного від об'єднання „Самопоміч", від об'єднання лісників і деревників та від клюбу емеритів, а інж. Степан Білий - від Товариства Українських Інженерів.

Інж. Василь Т. Марчак